

MOLLUSKEN VAN EEN DRIJVEND VOORWERP.

Op 5 september van dit jaar vond de heer P. Leeuwangh op het strand bij Terheiden een zeer interessant voorwerp, waarvan het gebruik mij tot nu toe onbekend is gebleven. Het is vervaardigd uit een gele, poreuze, plastic-achtige stof, die bij verbranding smelt en donkerbruin kleurt. Het bleek opgebouwd uit een tweetal doorboorde schijven, die op elkaar geplakt waren, zodat een dikke ring ontstond. In het inwendige van deze ring waren een aantal holten uitgespaard, die kennelijk dienden om het geheel lichter te maken of om het een groter drijfvermogen te geven. De binnenzijde was bekleed met een folie van hetzelfde materiaal, welke op sommige plaatsen bobbels vertoonde; de buitenzijde was voorzien van een blauwe verflaag. De "drijver", zoals wij het ding genoemd hebben, maakte de indruk reeds geruime tijd in zee te hebben rondgedreven, daar de buitenzijde sterk was begroeid met kalkkokerwormen, veel exemplaren van de zeepok Verruca strömia (Müll.), enkele bryozoa, en veel exemplaren van Heteranomia squamula (L.), waartussen ook een aantal exemplaren voorkwam van de var. aculeata Müller.

Toen de heer Leeuwangh het voorwerp vond, besloot hij het mee naar huis te nemen, omdat hij vermoedde, dat nog meer dieren tevoorschijn zouden komen. Dit vermoeden bleek maar al te waar te zijn. Nadat de drijver enige dagen gedroogd had, hebben wij beide helften van elkaar gescheiden, waardoor de inwendige holten geïnspecteerd konden worden. Hun aanwezigheid kon tevoren reeds vastgesteld worden, daar de dunne scheidingswand op sommige plaatsen kapot was. In een van deze holten troffen wij een fraai exemplaar aan van Chlamys opercularis (L.). Het was een doosje van ongeveer 2½ cm groot, waarvan de slotband nog intact was. Helaas is deze later toch gebroken. Vleesresten waren niet aanwezig. Tevoren had de heer Leeuwangh reeds een vrij groot aantal doosjes van Kellia suborbicularis (Mont.) verzameld. De schelpjes, die in zeer uiteenlopende grootten gevonden werden, bevatten nog vleesresten. Zij werden alle gevonden onder de blaasjes, die gevormd waren door de afdekkfolie. Onder bijna alle blaasjes leefden een of meer exemplaren!

Bijna was het hier bij gebleven. Het binnenste van de drijver was echter nog niet helemaal droog en bevatte nog een hoeveelheid vochtig zand. Geheel toevallig bemerkten wij echter een heel klein horentje, dat uit dit zand viel en dat wij voor een zeer juveniel exemplaar van Bittium reticulatum (Da Costa) hielden. Later bleek het te behoren tot Cerithiopsis tubercularis (Mont.). Hierdoor attent gemaakt op het zand, waarin zich, naar later bleek, ook een kleine hoeveelheid kleiachtig materiaal bevond, heeft de heer Leeuwangh dit zeer zorgvuldig verzameld en gedroogd. Hierbij bleek, dat het zand verder niets interessants bevatte en vermoedelijk op het strand in de drijver was geraakt. De kleine kluitjes klei echter, bleken buitengewoon interessant materiaal te bevatten. Het bestond uit zeer veel zeer juveniel molluskenmateriaal, enkele krabbetjes, welke door dr. L.B. Holthuis gedetermineerd werden als Pisidia longicornis (L.), enkele jonge exemplaren van het zeeboontje Echinocyamus pusillus (Müller) en vele fragmenten van de brokkelster Ophiactis balli (Thompson), een nogal zeldzame verschijning op het Nederlandse strand. De determinatie van de echinodermen werd verzorgd door prof. dr. H. Engel te Amsterdam. Bovendien werden nog een aantal mosdierkolonies gevonden, welke nog gedetermineerd moeten worden.

Het molluskenmateriaal, variërend in grootte van een fractie van een millimeter tot een halve centimeter, was door de drijver kennelijk "opgedaan" op een schelpgruishoudende, kleiachtige plaats. Aan het materiaal meen ik een zuidelijke herkomst te kunnen toeschrijven.

Het -

Het bleek vrijwel direct, dat het overgrote deel van deze schelpjes door ons niet gedetermineerd kon worden, omdat daarvoor een grote ervaring met juveniel materiaal noodzakelijk zou zijn. Slechts enkele soorten konden, door een opvallende vorm of sculptuur direct worden herkend, b.v. Caecum glabrum (Mont.) en Chlamys tigerina (Müller). Met het resterende materiaal wendde ik mij tot dr. C.O. van Regteren Altena. Onmiddellijk stelde hij, zelf kennelijk ook sterk geïnteresseerd, een ochtend beschikbaar, waaraan later zelfs nog een gedeelte van de middag geknoopt werd. In deze tijd kon hij een groot gedeelte van het materiaal op naam brengen. De navolgende lijst kan de lezer een indruk geven van de soorten die tot nu toe gedetermineerd konden worden. Soorten voorzien van het teken x werden verzameld op het uitwendige van de drijver, of hadden kennelijk hierop geleefd. De niet gemerkte soorten werden uit de klompjes klei verkregen. Van niet alle soorten is het genoemde aantal exemplaren bewaard gebleven, daar enkele zeer tero schelpjes intussen gesneuveld zijn.

Emarginula reticulata Sow.	2 ex.	xChlamys opercularis (L.)	1 ex.
Circulus striatus (Phil.)	1 ex.	Chlamys opercularis (L.)	8/2 ex.
Alvania beani (Thorpe)	5 ex.	Chlamys tigerina (Müll.)	1/2, 1 fr.
Rissoella globularis (F. & H.)	1 ex.	Lima subauriculata (Mont.)	2/2, 1 fr.
Caecum glabrum (Mont.)	1 ex.	Lima loscombi Sow.	1/2 ex.
cf Bittium reticulatum (Da C.)	1 ex.	xHeteranomia squamula (L.)	23 ex.
Cerithiopsis tubercularis (Mont.)	1 ex.	Heteranomia squamula (L.)	veel/2 en fr.
Triphora perversa (L.)	2 ex.	xH.squamula var. aculeata (Müll.)	8 ex.
Chrysallida obtusa (Brown)	1 ex.	Astarte triangularis (Mont.)	7/2 ex.
Chr. spiralis (Mont.)	1 ex.	xKellia suborbicularis (Mont.)	14 ex.
Eulimella spec.	1 ex.	Venus ovata Pennant	11/2 ex.
Limacina retroversa (Flem.)	8 ex.	Mactra corallina cinerea Mont.	2/2 ex.
Glycymeris glycymeris (Da C.)	2/2 ex.	Angulus pygmaeus (Lovén)	1 en 3/2 ex.
Modiolus phaseolinus (Phil.)	10/2 ex.	xHiatella arctica (L.)	2 ex.
Pecten maximus (L.)	4/2 ex.	Hiatella arctica (L.)	6/2 ex.

De heer Lecuwangh was zo vriendelijk al het materiaal in langdurig bruikleen aan de collecties van het Natuurhistorisch Museum te Rotterdam af te staan, waar ook het substraat, de nog niet gedetermineerde exemplaren en de andere evertebra-ta bewaard worden. Deze drijver leverde, voor zover ik met de bescheiden mij ter beschikking staande literatuur heb kunnen nagaan, de volgende soorten op, die nog niet eerder in het Nederlandse faunagebied werden aangetroffen:

Alvania beani (Thorpe), Rissoella globularis (Forbes & Hanley), Triphora perversa (Linné), en Lima subauriculata (Mont.). De pteropode Limacina retroversa (Fleming) werd, naar dr. van Regteren Altena mij mededeelde, reeds eenmaal eerder verzameld en wel door de gebroeders Gerrits. Van deze soort volgen hieronder nog enige gegevens, overgenomen uit J.J. Tesch (zie lit.). Hij beschrijft de soort als volgt:

"Shell: Shape turreted, higher than broad, sculpture: very fine longitudinal and vertical striation; umbilicus: small but distinct; colour: transparant; max. size: ca. 5 mm high; animal: fins with tentacular lobe on anterior margin; operculum always present with excentric spiral; remarks: typically boreal".

Graag wil ik langs deze weg diegenen bedanken, die het materiaal voor mij op naam hebben gebracht, namelijk mevr. W.S.S. van der Feen-van Benthem Jutting, die zo vriendelijk was een aantal exemplaren te willen vergelijken met materiaal van de collecties van het Zoölogisch Museum; prof. dr. H. Engel, die enkele stekelhuidigen determineerde, dr. L.B. Holthuis, die de crustaceën op naam bracht, en last but not least dr. C.O. van Regteren Altena, die zoals gezegd een groot deel van de mollusken determineerde, hetgeen hem veel tijd gekost heeft.

Geraadpleegde literatuur:

- Benthem Jutting, Tera van, 1933. Mollusca (I) A. Gastropoda Prosobranchia et Pulmonata. Fauna van Nederland afl. VII, Leiden.
 -- & Dr. H. Engel, 1936. Mollusca. (I) B. Gastropoda Opisthobranchia; Amphineura et Scaphopoda. Fauna van Nederland afl. VIII, Leiden.
 -- 1943. Mollusca (I) C. Lamellibranchia. Fauna van Nederland afl. XII, Leiden.
 Entrop, Bob, 1960. Schelpen vinden en herkennen. Zutphen.
 Lucas, J.A.W. 1956. Mededelingen uit het Filiaal I. Basteria vol. 20 p. 18-41
 Tesch, J.J. 1947. Pteropoda thecosomata in the North Atlantic. Conseil international pour l'exploration de la mer. Zooplankton. Sheet 8.

A.W. Janssen,
 Natuurhistorisch Museum
 Rotterdam.